

Motion till riksdagen 2005/06:A215

av Ana Maria Narti (fp)

En granskning av arbete finansierat med stöd från europeiska sociala fonder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en parlamentarisk utredning som skall granska verksamheten finansierad med stöd från EU:s sociala fonder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nya riktlinjer för utveckling av projekt avsedda att förbättra de marginaliserade gruppernas position i samhället.

Motivering

Syftet med EU:s sociala fonder (ESF-medel) är ”Empowerment” – makt till de maktlösa. Medlen ska öppna nya möjligheter för grupper som annars har svårt att förbättra sin situation. Bland dessa grupper räknas småföretag med svag ekonomi, långvarigt arbetslösa, ungdomar och kvinnor som inte har fått fotfäste i arbetslivet, handikappade. En viktig målgrupp är invandrarna som i hela unionen intensivt utnyttjar de sociala fondernas finansiering för att få inträde i arbetslivet.

Sveriges första period med projekt finansierade med medel från EU:s sociala fonder startade 1995 och avslutades 1999. Enbart 1 % de beviljade projekten var initierade och ledda av invandrarernas arbetsgrupper. De största stödbeloppen gick till den offentliga sektorn – arbetsförmedlingar och kommuner – och till traditionella starka svenska organisationer (ABF, TBV, Röda Korset och andra). Detta motverkade syftet med själva denna sociala verksamhet. EU:s pengar är inte avsedda att förstärka den svenska offentliga sektorn, som räknas bland de starkaste i världen, och inte heller att ge mer till väletablerade organisationer med stora resurser.

Den andra perioden med stöd från EU:s sociala fonder skulle börja år 2000 men blev kraftigt försenad på grund av oklarheter och ständiga omorganisat-

Fel! Okänt namn på

ioner i och mellan svenska myndigheter. Under en 18 månaders lång väntetid förlorade en del aktiva grupper och små företag många möjligheter att agera – eftersom både finansiering och regelverk saknades. När arbetet äntligen startade visade det sig att ännu färre invandrargrupper än tidigare hade fått utveckla egna projekt. Invandrargrupperna engagerade i verksamheten riskerade att sänka sin andel under 1 % v alla beviljade projekt.

I november 2002, när några få invandrargrupper och några få småföretag trots allt hade kommit en bit på vägen med arbete finansierat med medel från EU:s sociala fonder (s.k. mål 3-projekt och Equalprojekt), stoppades plötsligt utbetalningarna av medel från den europeiska socialfonden! (EU:s medel administreras i Sverige av AMS kassatjänster.) Godkända verksamheter under utveckling sedan månader förlamades helt plötsligt. Löner för genomförda arbetsmoment och hyror för arbetslokaler kunde inte betalas ut. Kommuner, arbetsförmedlingar och rika svenska organisationer hade chanser att rädda sina startade verksamheter genom att hämta medel från annat håll. De som hotades att gå under var invandrarnas arbetsgrupper och de små företag som hade litat på de svenska myndigheternas planering och lyssnat på lockropen om delaktighet. Först i slutet av december rättade regeringen detta misstag och utbetalningarna genomfördes. Men de ekonomiskt svaga små företagen och invandrarnas arbetsgrupper hade tvingats antingen att arbeta utan att ta betalt eller överväga att lägga ned verksamheten.

Efter denna kris vid årsskiftet 2002–2003 ändrades ännu en gång arbetsättet inom den myndighet som hanterar EU-projekten, ESF-rådet. Nya regler och nya rutiner formulerades och ESF-rådet började bli alltmer beroende av beslut tagna inom AMS. Om ett projekt inte fick deltagare från länsarbetsnämnderna kunde arbetet inte sättas i gång, eftersom den viktigaste delen av den nationella finansieringen kom via ersättning till deltagarna (a-kassa eller socialbidrag). Också detta förhållande har haft en negativ inverkan över invandrarorganisationernas möjlighet att ta på sig ansvaret för nya projekt, eftersom många av de regler som länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna följer inte öppnar för samarbete med små fristående projektägare. Ännu en gång går den största delen av finansieringen från EU till projekt ägda av den offentliga sektorn, starka och väletablerade svenska organisationer eller företag med god ekonomi.

Ett exempel på en allt snävare utdelning av projektmedel kommer från det s.k. insats 4-området – där små projekt för lokalutveckling förbereds. Många små invandrarorganisationer var ytterst intresserade av att bli deltagare och projektledare. Olika utbildningar anordnades under 2002 och 2003 av invandrarnas egna arbetsgrupper – men de mycket blygsamma belopp som senare delades ut blev en stor besvikelse. Den start till engagemang som kurserna hade lovat fick ingen fortsättning, och många små organisationer blev passiviserade.

Hantering av arbetet med medel från EU:s sociala fonder ger upphov till allvarlig kritik. Det var och är fortfarande fel att i så stor utsträckning använda ESF-medel för verksamhet inom den offentliga sektorn, starka traditionella organisationer och väletablerade företag. Det var och är fortfarande fel att låta långa perioder löpa utan någon aktivitet på grund av ständiga omorganisat-

Fel! Okänt namn på

ioner i och mellan svenska myndigheter. Det var och är fortfarande fel att lämna små företag och små fristående arbetsgrupper helt utanför kretsen av samarbetspartner, som deltar i experiment avsedda att förnya arbetslivet.

Den allvarligaste kritiken bör riktas mot de svaga satsningarna på grupper som behöver förstärka sin position i samhället. Under hela perioden som har följt landets inträde i EU har olika socialdemokratiska regeringar inte tagit hänsyn till den viktigaste principen i EU:s sociala politik: makt åt de maktlösa – ”Empowerment”. Respekten för denna princip kan inte återställas om utdelningen av ESF-medel inte garanteras nå direkt de grupper som behöver ekonomiskt stöd om de ska försöka ta makten över sin vardag.

Analysen av arbetet med stöd från EU:s sociala fonder leder till negativa slutsatser när det gäller frågor om integration/segregation i det svenska samhället. Med bakgrund i denna analys bör riksdagen tillsätta en parlamentarisk utredning som grundligt ska granska ESF-rådets och AMS verksamhet. Denna utredning ska också definiera riktlinjerna för kommande fungerande europeiska stödformer för grupper med svag position i det svenska samhället. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 26 september 2005

Ana Maria Narti (fp)